

Motion till riksdagen 2012/13:Ju202

av **Lena Olsson m.fl. (V)**

Häkten och arrester

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om sjukvård i häkte och arrest.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ansvaret för arrester ska överföras från polisen till Kriminalvården.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över tillämpningen av restriktioner vid häktning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att barn inte bör placeras i häkte.

Bakgrund

Denna motion fokuserar på förhållandena på de svenska häktena och på den kritik som riktats mot dessa genom årens lopp. Sverige har vid upprepade tillfällen fått stark kritik från såväl Europarådet som FN angående förhållandena på svenska häkten. Kritiken har varit av den graden att de intagnas situation, främst på grund av de långa isoleringstiderna, beskrivs som inhuman och förnedrande. Den kritik som framförts av de expertkommittéer som granskat Sverige genom åren har handlat om exempelvis långa isoleringstider, hårda restriktioner, brist på sjukvårdsresurser, långa häktningstider och inte minst möjlighet till överprövning av fattade beslut. Det kan konstateras att en del ändringar i lagstiftningen gjorts men att dessa inte alltid fått det genomslag som förväntats. Denna motion kommer att beröra två områden där Sverige mött kritik, och även frågan om barn som placeras i häkte – en fråga där bl.a. också barnombudsmannen engagerat sig.

Fel! Okänt namn

Sjukvård i häkten och arrest

Det finns allvarliga indikationer på att förhållandena i svenska häkten behöver förbättras och att det är bråttom. Under 2012 har fram till 7 augusti fyra självmord inträffat i häkte, ett i anstalt. Under samma period har 183 avbrutna destruktiva självskadande handlingar av olika grad registrerats enligt kriminalvårdens statistik. En del av dessa skulle kanske kunna ha förhindrats med adekvat medicinsk vård. Det finns också exempel på andra allvarliga incidenter i häkten eller arrest som härrör från bristande medicinsk vård.

Kriminalvården har ett pågående arbete med frågor som rör självmord. Det är självklart för klientens skull men också för att skapa en värdig arbetsmiljö för de anställda. Kriminalvården beskriver i sina egna dokument häktena som en riskmiljö. Inte sällan beror detta på att personer som sitter häktade riskerar att hamna i depression eller liknande. Dock är antagligen den vanligaste riskfaktorn att personer som sitter häktade befinner sig i akut avgiftning på grund av missbruk av narkotika och/eller anabola steroider eller andra droger. Att genomgå en sådan hastig avgiftning utan adekvat medicinsk tillsyn kan vara ett livshotande tillstånd i sig.

Utöver de akuta medicinska tillstånden så är såväl isoleringen som det faktum att personerna misstänks för brott situationer som skapar trauman. Det är oerhört viktigt att häktespersonalen är behörig och kvalificerad men också att det finns tillgång till olika typer av vårdande personal. Det kan handla om både andlig, psykologisk och medicinsk vård. För att utredning och eventuell rättegång ska bli så effektiv och rättssäker som möjligt måste den häktade behandlas med bästa möjliga omvårdnad och omsorg.

I den kritik som framförts från Europarådet mot svenska häkten har man bl.a. konstaterat att personer i svenska häkten har bristande tillgång till medicinsk personal. Man har också konstaterat att detta kan vara en orsak till de många självmord och andra destruktiva handlingar som sker i häkte. Det bör därför göras en förstärkning när det gäller tillgång till sjukvård i häkte. Regeringen bör få i uppdrag att återkomma med förslag på reglering som syftar till att stärka tillgången till sjukvård för häktade. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller arrester så föreslår vi att ansvaret för arrester ska överföras från polisen till kriminalvården. I arresten hamnar människor som akut har frihetsberövats, inte sällan med våld. De kan ha gått igenom traumatiska upplevelser, drabbas av panik och inte sällan är de drogpåverkade. Det är angeläget att även personer i arrest kan mötas av relevant utbildad personal och tillgång till sjukvård. Vad som ovan anförts om ansvaret för arrester bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Restriktioner

Ett annat område där kritiken mot Sverige har varit både hård och omfattande handlar om restriktioner för häktade personer. Användandet av restriktioner har lett till såväl kritik som rekommendationer från konventionsorganen. Rekommendationerna har varit inriktade på det sammantagna bruket av restriktionerna samt deras längd.

Genom åren har denna kritik lett till att olika reformer genomförts. Det har handlat om att domstolen ska ha tillgång till relevant information och att den häktade ska ges reell möjlighet att överklaga restriktionerna. De genomförda reformerna har inte gett önskat resultat utan i flera fall har ny kritik riktats mot Sverige vid nästkommande inspektion.

Att sitta i häkte med restriktioner ökar riskerna för den intagne. Då han eller hon inte kan delta i eventuell daglig sysselsättning kan det innebära att han eller hon tvingas vara i sin cell 23 timmar per dygn. En timmes enskild promenad i en rastgård kan knappast ses som en lösning på den isolering detta skapar. Vänsterpartiet anser att det är skrämmande att en rättsstat som Sverige under snart 20 år inte lyckats komma till rätta med denna fråga. Detta trots omfattande och upprepad kritik från flera internationella organ som gjort inspektioner i de svenska häktena. Regeringen bör snarast återkomma med förslag om åtgärder för att rätta till de brister som påtalats av konventionsorganen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Förbjud placering av barn i häkte

Ibland händer det att barn under 18 år misstänks för så allvarliga brott att de omgående måste omhändertas av det allmänna under utredning och i avvaktan på eventuell dom. Kriterierna för detta är samma som för vuxna, men Vänsterpartiet anser inte att det därför är nödvändigt att placera barn i häkte.

Som beskrivits ovan har de svenska häktena fått kritik från ett antal internationella övervakningsorgan. Isolering och det stundtals tuffa klimatet är ingen lämplig miljö för omhändertagande av en mycket ung person i kris. En undersökning som gjort av Barnombudsmannen visar att det på några av landets största häkten förvisso finns särskilda ungdomsavdelningar och att det på några andra finns särskild ungdomsverksamhet men det är långt ifrån tillgängligt för alla. Inte heller är det tillräckligt. Att en ung person som hamnar i häkte är extra utsatt för den stress exempelvis isolering innebär är självklart.

Vänsterpartiet anser att barn ska behandlas med särskild varsamhet i ett civiliserat samhälle. Det gäller även för barn som misstänks för brott. Vi anser därför att det skyndsamt ska tas fram ett förslag som innebär att barn som misstänks för brott som kräver häktning placeras i en miljö som är särskilt anpassad för dessa. Ett förbud bör införas mot att placera barn i häkte med den isolering m.m. som det innebär. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn på

Stockholm den 14 september 2012

Lena Olsson (V)

Bengt Berg (V)

Amineh Kakabaveh (V)

Eva Olofsson (V)

Marianne Berg (V)

Lars Ohly (V)

Mia Sydow Mölleby (V)